

KLIIMAMINISTEERIUM

MERE JA VEE PROGRAMM 2025-2028

Sisukord

1. Programmi üldinfo.....	3
2. Sissejuhatus.....	3
3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava	6
4. Hetkeolukorra analüüs	7
5. Olulisemad tegevused/sekkumised.....	11
Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus.....	11
Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine.....	12
6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused.....	13
Meede 1. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus.....	13
Programmi tegevus 1.1. Merekeskkonna kaitse tagamine	14
Programmi tegevus 1.2. Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	15
Meede 2. Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine.....	16
Programmi tegevus 2.1. Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine.....	16
7. Programmi juhtimiskorraldus.....	18
LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus	21
Programmi tegevus: Merekeskkonna kaitse tagamine	21
Programmi tegevus: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	21
Programmi tegevus: Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine	23
LISA 2. Teenuste rahastamiskava	25

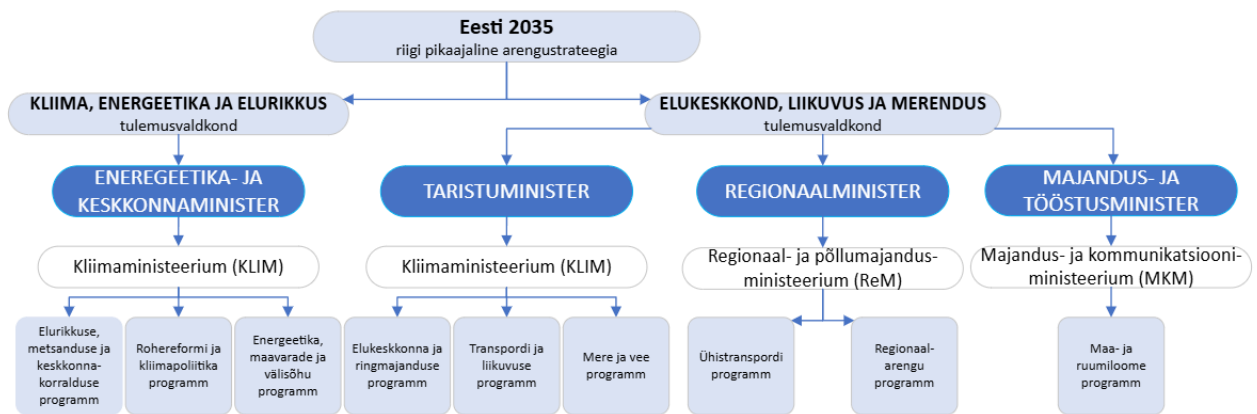
1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Elukeskkond, liikuvus ja merendus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eestis on kõigi vajadusi arvestav elukeskkond, liikuvuslahendused ning konkurentsivõimeline majandus.
Valdkonna arengukava	Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035 (osaliselt)
Programmi nimi	Mere ja vee programm
Programmi eesmärk	Mere- ja veekeskonna kaitse Eesti mereala ja vete hea seisundi saavutamiseks, veeteenuse jätkusuutlik areng, mis arvestab kriiside ja kliimamuutustega ning Eesti meremajanduse konkurentsivõime kasv läbi kestliku, ohutu, turvalise ja uuendusliku merendussektori ja taristu, tagades ka merealaste andmetike parema kättesaadavuse.
Programmi periood	2025-2028
Peavastutaja (ministeerium)	Kliimaministeerium (KLIM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Transpordiamet (TRAM), Riigilaevastik (RL), Keskkonnaamet (KeA), Keskkonnaagentuur (KAUR)
Kaasvastutaja ministeerium ja selle valitsemisala asutused (ühisprogrammi puhul)	-

2. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse seaduse muudatusega¹ korraldati senine Keskkonnaministeerium ümber Kliimaministeeriumiks ja Maaeluministeerium Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiks, kus Rahandusministeeriumi regionaalvaldkonda puudutavad ülesanded viidi Rahandusministeeriumist üle Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse ning Sotsiaalministeeriumi töö- ja sotsiaalvaldkonda puudutavad ülesanded Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse ja siseriikliku ühistranspordi koordineerimine Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Sellest tulenevalt muudeti ka ministeeriumide valitsemisalade ülesandeid ja valitsusasutuste alluvust. Korraldati ümber ministrite ja ministeeriumide tööjaotus, et viia ellu valitsusliidu poliitilisi eesmärke ja **juhtida tulemuslikult rohereformiga kaasnevate eesmärkide saavutamist**. Tuginedes riigi strateegilise juhtimise metoodikale ning võttes arvesse ministeeriumi põhivaldkondi ja seatud strateegilisi eesmärke, kujundati ümber tulemusvaldkonnad, mille raames ühtselt eesmärgistatavad poliitikavaldkonnad toodi ühise tulemusvaldkonna alla. Valituskabineti 29.02.2024 nõupidamisel kinnitati uuteks Kliimaministeeriumi tulemusvaldkondadeks: „Kliima, energeetika ja elurikkus“ ning „**Elukeskkond, liikuvus ja merendus**“.

¹ Leitav eelnõude esitamise süsteemist: <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/1c5b5551-dfde-411a-a678-4dc8e39be9bd>

Joonis 1. Kliimaministeeriumi põhitegevustega seotud tulemusvaldkonnad ja programmid.

Elukeskkonna liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonna eesmärk: Eestis on kõigi vajadusi arvestav elukeskkond, liikuvuslahendused ning konkurentsivõimeline majandus. Tagame ringmajanduse põhimõtteid järgides kvaliteetse elukeskkonna arengu ja edendame nutikaid, ligipääsetavaid ja ohutuid liikuvuslahendusi panustades konkurentsivõimelise ja kliimakindla majanduse arengusse.

Tulemusvaldkonnas seatud sihtide saavutamiseni jõutakse kuue programmi rakendamisel:

- Elukeskkonna ja ringmajanduse programm (KLIM);
- **Mere ja vee programm (KLIM);**
- Transpordi ja liikuvuse programm (KLIM);
- Ühistranspordi programm (ReM);
- Regionaalarengu programm (ReM);
- Maa ja ruumiloome programm (MKM).

Tulemusvaldkonna eesmärgid on kooskõlas strateegiadokumendiga Eesti 2035, Transpordi ja liikuvuse arengukavaga 2021–2035² (edaspidi TLAK), teiste seotud arengudokumentidega ja säästva arengu eesmärkidega.

Tulemusvaldkonna eesmärk on seotud Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035 (edaspidi TLAK) üldeesmärgiga: Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele ohutud, ligipääsetavad, kiired, kestlikud ja mugavad liikumisvõimalused kooskõlas Euroopa Liidu õigusnormides kehtestatud eesmärkidega.

TLAK-i üldeesmärgi elluviimiseks on koostatud kolm programmi:

- 1) **Transpordi ja liikuvuse programm** (taristuministri vastutusala), mis hõlmab kõikide liikumisviiside (va meretransport) planeerimise ja tegevuste elluviimist ja konkurentsivõime tõstmist;
- 2) **Mere ja vee programm** (taristuministri vastutusala), mis hõlmab meretranspordi planeerimise ja tegevuste elluviimist ja konkurentsivõime tõstmist;
- 3) **Ühistranspordi programm** (regionaalministri vastutusala), mis hõlmab ühistransporditeenuse arendamist ja soodustamist.

Mere ja vee programm (edaspidi programm) on koostatud vastavalt „Riigieelarve seaduse“ § 19 lõikele 5, § 20 lõikele 4 ning on ühtlasi aluseks programmpõhiseks eelarvestamiseks Kliimaministeeriumis (edaspidi ka KLIM). Programm on koostatud vastavalt Kliimaministeeriumi struktuurile, kus iga programmi eest vastutab vastava valdkonna asekanstler. Programmi rakendamine aitab kaasa TLAK-i

² [Transpordi tulevik | Kliimaministeerium](#)

koordineeritud rakendamisele ja valdkonna arengule, arvestades riigi eelarvestrateegiaga, struktuurivahendite kasutamise rakenduskavaga aastateks 2021–2027, arengustrateegia Eesti 2035 seatud sihtidega ja muude riiklike tegevuskavadega. Samuti arvestatakse programmi rakendamisel osaliselt kattuvate valdkondade strateegiate ja arengukavadega.

Mere- ja veepoliitika tegeleb peamiselt meremajanduse konkurentsivõime sh meretransporditaristu, liikuvuse, liikumisvahendite korraldamisega, merekeskkonna kaitse, veemajanduspoliitika kujundamise ning investeringute suunamisega. Sealjuures ei ole mere- ja veepoliitika eraldiseisnev valdkond, vaid võimaldab ja soodustab teiste eluvaldkondade, nagu nt ettevõtluse, toimimist. Samuti on mere- ja veepoliitikal tugev ühisosa muuhulgas ka keskkonna- ja energeetikavaldkondadega. Seetõttu lähtutakse valdkonna kujundamisel ka teiste poliitikavaldkondade eesmärkidest, samuti panustatakse nendesse eesmärkidesse, nt Energiamajanduse arengukava (ENMAK) aastani 2030 alaeesmärki „Primaarenergia tõhusam kasutus: Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum“.

Programmi tegevused panustavad järgmistesse riigi pikaajalise arengustrateegia **Eesti 2035** sihtidesse³: **inimene** (arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)keskkonda ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse), **ühiskond**, **majandus** (Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik. Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärindamine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega), **elukeskkond** (Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond. Elukeskkonna kujundamisel arvestatakse kõigi inimeste vajadustega ning otsustes järgitakse läbivalt kvaliteetse ruumi põhialuseid ja kaasava disaini põhimõtteid, et tagada igaühele nii vaimse, füüsilise kui ka digiruumi ligipääsetavus ja mugavus. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja looduslähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis. Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistevõime ja osaluse võimalusi) ja **riigivalitsemine** (Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik).

Mere ja vee programm aitab saavutada arengustrateegia Eesti 2035 sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“, panustades eeskätt tegevuskava teemakimbust „Ruum ja liikuvus“ kirjeldatud transpordiga seotud tegevustesse ja mõõdikute „kasvuhoonegaaside heide transpordisektoris“ ning taristu ehitamisel ja rekonstrueerimisel kaudselt ka „ühissõiduki, jalgrattaga või jala töö käivate inimeste osakaal“ sihttasemete saavutamisse, aga ka „ligipääsetavuse näitaja“ sihttasemesse ning arvestab asjakohaste taristuprojektide puhul kvaliteetse ruumi⁴ aluspõhimõtetega.

Programm panustab **ÜRO säästva arengu eesmärkide** saavutamisse:

Rohkem infot leiab erinevate perioodide programmide ja aruannete kohta nii Kliimaministeeriumi kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt⁵.

³ Aluspõhimõtted ja sihid | Eesti Vabariigi Valitsus

⁴ <https://www.kul.ee/media/60/download>

⁵ Tegevuspõhine riigieelarve Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lehel (arhiiv kuni 2023—2026): <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>; KLIM: www.kliimaministeerium.ee

3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Programmi eesmärk:

Mere- ja vee keskkonna kaitse Eesti mereala ja vete hea seisundi saavutamiseks, veeteenuse jätkusuutlik areng, mis arvestab kriiside ja kliimamuutustega ning Eesti meremajanduse konkurentsivõime kasv läbi kestliku, ohutu, turvalise ja uuendusliku merendussektori ja taristu, tagades ka merealaste andmestike parema kättesaadavuse.

Programm jaguneb kaheks meetmeks ja kolmeks tegevuseks:

1) Meede 1. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Meetme eesmärk on saavutatud ja säilitatud merekeskkonna, pinnavee ning põhjavee hea seisund ning inimestele on tagatud taskukohane ja kvaliteetne veeteenus.

a) Programmi tegevus 1.1. Merekeskkonna kaitse tagamine

Eesmärk: Merekeskkonna kaitseks on rahvusvahelised lepped jõustatud, rahvusvahelised kohustused täidetud, mis tagavad merekeskkonna kaitse Eestis ja väljaspool Eesti jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

b) Programmi tegevus 1.2. Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine

Eesmärk: Vee kasutamine ja kaitse on korraldatud viisil, mis tagab veekogumite hea seisundi saavutamise ja säilitamise ning tagab inimestele kvaliteetse joogivee ja taskukohase veeteenuse.

2) Meede 1. Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine

Meetme eesmärk on tagada mere peal (sh laevatatavatel siseveeteedel) toimuvate või merega seotud majandustegevuste konkurentsivõimeline, keskkonnahoidlik ja kompetentsil põhinev jätkusuutlik süsteem, mis tagab inimeste ja kaupade liikuvuse, tootmise, töötlemise, ressursside kasutamise ning vajalike teenuste osutamise.

a) Programmi tegevus 2.1. Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine

Eesmärk: Muuta meretranspordisektor konkurentsivõimelisemaks, ohutumaks, turvalisemaks ja rohelisemaks ning ühendada see muu taristuga.

Joonis 2. Programmi struktuur.

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Eesti laevandus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline (1-3) Allikas: Shipping Industry Flag State Performance Table	3	3	3	3	3
Heas seisundis olevate veekogumite osakaal (%) Allikas: Keskkonnaagentuur	51,00% (2022)	56,00%	59,00%	65,00%	66,00%
Sadamate kaubakäive, miljonites tonnides Allikas: Kliimaministeerium	23	24	25	26	27
Reisijate arv rahvusvahelistel laevaliinidel, mln aastas Allikas: Kliimaministeerium	8,00	11,00	11,50	12,00	12,50

Tabel 2. Programmi rahastamiskava

Programmi rahastamiskava	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2025	2026	2027	2028
Programmi kulud	-65 604 603	-61 121 303	-55 353 929	-53 339 367
Meede 1: Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus	-25 712 092	-23 023 050	-26 220 349	-22 672 723
Programmi tegevus 1.1.: Merekeskkonna kaitse tagamine	-2 743 376	-2 524 822	-2 467 546	-2 477 694
Programmi tegevus 1.2: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-22 968 716	-20 498 228	-23 752 803	-20 195 029
Meede 2: Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine	-39 892 511	-38 098 254	-29 133 581	-30 666 645
Programmi tegevus 2.1: Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine	-39 892 511	-38 098 254	-29 133 581	-30 666 645

4. Hetkeolukorra analüüs

Meremajandus on mere peal toimuvate või merega seotud poliitikate ning majandustegevuste konkurentsivõimeline, keskkonnahoidlik ja kompetentsil põhinev jätkusuutlik süsteem, mis tagab inimeste ja kaupade liikuvuse, tootmise, töötlemise, ressursside kasutamise ning vajalike teenuste osutamise.

Lisaks majandustegevusele mõjutavad meri ning siseveed inimeste elukeskkonda ja inimese tegevus mõjutab omakorda otseselt merekeskkonda. Seega tuleb majandustegevused planeerida

keskkonnahoiust lähtuvalt ja käsitleda neid koos elukeskkonna ja regionaalarengu teemadega. Kuigi juba praegu toimivad paljud merenduse valdkonnad efektiivselt, on merenduse terviku potentsiaal Eestis siiski maksimaalselt kasutamata. Potentsiaali maksimeerimiseks tuleb lähtuda seisukohast, et kõik merega seotud küsimused on omavahel seotud, toetavad üksteist ja neid peab käsitlema tervikuna. Selle tulemusena jõutakse olukorran, kus suureneb merendusega seotud ettevõtluses loodav lisandväärtus, on loodud täiendavaid võimalusi väikeettevõtluseks, kaldaäärne elukeskkond on atraktiivne ja soodustab inimeste paikseks jäämist rannikuäärsetesse regioonidesse, samas väheneb keskkonna koormus ning õnnetused merel, veekogudel ja sadamates ning Läänemere keskkonnaseisund ei ole halvenenud.

Olulisemaks on muutunud ka **toimepidevuse tagamine läbi veeteede avatuna, ohutu ja turvalisena hoidmise**, sest pinged Ukraina sõja tõttu on tõstnud riske Suwalki koridori avatuna hoidmine kriisisituatsioonis, mistõttu on vaja multifunktsionaalset jäämurdjat, et tagada olenemata aastaajast ning jäätingimustest kaupade ja varustuse liikumine Eestisse.

Riikliku arengukava [Transpordi ja liikuvuse arengukava](#) aastateks 2021–2035 (TLAK) alla kuuluv laiendatud meremajanduse visioon (meremajanduse valge raamat) koondab strateegilised eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused merendussektori arengu soodustamiseks. [Meremajanduse valge raamat](#) sisaldab hinnangut probleemidele, nende ulatusele, lahendamata jätmise tagajärgedele ja lahendamiseks välja pakutavate meetmete mõjule.

Merenduses on peamiseks **väljakutseks** COVID-19 pandeemia järgne kohanemine, ebastabiilsed olukorrad maailmas, samuti üha enam karmistuvad keskkonnanõuded. Merendus on globaalne äri ja sõltub otseselt üleilmsetest teguritest. Eesti koos 11 muu Läänemere ja Põhjamere rannikuriigiga alustas 2024. aastal ekspertide tasandil koostööd, mille raames arutatakse ühiseid samme Venemaa varilaevastikuga võitlemisel, kuna see kujutab ohtu keskkonnale, meresõiduohutusele ja julgeolekule, eriti rannikuäärsetes riikides.

Eestis on merendus jagatud eri ministeeriumite vahel ja sellega seoses on meremajanduse tervikuna arenemiseks väga vajalik kõigi valdkonnaga seotud osapoolte ühtne koordineeritud koostöö.

Meremajanduse väljakutsed:

- meremajanduse konkurentsivõime tõstmine ja uue konkurentsivõimelise laevanduspaketi kontseptsiooni väljatöötamine koos laevaregistrite reformiga;
- meremajandus on kiiresti kasvav ning arengut on hakanud pidurdama valdkonna killustatus ja kompetentside puudumine erinevates ministeeriumites ja nende allasutustes;
- Riigilaevastiku erinevate nutikate ja innovaatiliste lahenduste rahastus, mis võimaldavad vähendada emissiooni ja suurendada efektiivsust (lisaks võimelünkade parendamine);
- kohanemine ja jätkusuutlik sadamate toimimine sanktsioonidest tingitud kaubamahtude drastilise vähenemisega;
- kaldaelektriühenduste ja alternatiivkütuste taristu väljaehitamine TEN-T sadamates tulenevalt Euroopa kliimapaketi nõuetest;
- väikesaarte ja suursaarte laevaliinide dekarboniseerimine;
- rahvusvaheliste laevaühenduste dekarboniseerimine ning rohekoridoride loomine Soome ja Rootsigi;
- jäämurde teenuse baasrahastus ei kata lepinguga võetud kohustusi;
- jäämurde võimekus ei ole piisavalt tagatud ja vajalik on uue jäämurdja ehitamine asendamaks

60 aastast jäämurdjat Tarmo;

- väikesaartega ühenduse pidamiseks uue parvlaeva ehitamise rahastamine;
- merenduses ÜRO, EL valdkondliku regulatiivse raamistiku hüppelise mahuga toimetulek olemasolevate vahendite piires;
- sanktsioonide rakendamisest tulenev täiendav järelevalve koormus vajab püsivat lahendust;
- teadus- ja arendustegevuse ebapiisav rahastus merendusvaldkonna arendamisel;
- meremajandusega seotud analüüsitud andmestiku kokkupanek ning avalik jagamine, et tagada kvaliteetne info ning uuendatud ülevaade kõigile osapooltele.
- merendusega seotud ja tööks vajalike infosüsteemide kaasajastamine, tehnoloogilise võla vähendamine ning uutele andmevajadustele vastavaks arendamine;
- elektroonilise mereinfosüsteemi platvormi arendus lähtuvalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) 2019/1239 määrusele, mille kohaselt hakatakse alates 2025. aasta augustist uue andmestandardi järgi infot vahetama Euroopas;
- arendada ühtne meremajandust ja seotud infot kajastav statistiline töölaud, et kõik osapooled saaksid kasutada ühesugust ning uuendatud infot tegevuste ja otsuste tegemiseks;
- veetee hoiukavaga seotud tegevuste ja investeeringute vajadusteks rahastuse tagamine;
- kanalite süvendamise pikaajase plaani puudumine ja töödeks vajaliku baasrahastuse tagamine;
- sadamate taristu vajab investeeringuid kliimamuutustega kohanemiseks (lainemurdjad, kaid), selleks, et sadamad saaksid ohutut teenust pakkuda.

Keskkonnapoliitikat mõjutab järgmiste kümnendite jooksul enim **Euroopa roheline kokkulepe**, mis lähtub põhimõttest, et kestlikkus ja üleminek turvalisele, elurikkust toetavale, kliimaneutraalsele ning kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele ja ressursitõhusamale ringmajandusele on liidu pikaajalise konkurentsivõime tagamisel võtmeküsimus.

Eesti koos teiste Euroopa Liidu (EL) riikidega on roheleppega seadnud aastateks 2030 ja 2050 mitmeid ambitsioonikaid eesmärgi seoses kliimamuutuste leevendamisega ja nende mõjuga kohanemisega, ringmajandusele ülemineku, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ning tervikuna kestliku arengu saavutamiseks. Selleks on muuhulgas vajalik edendada uute kestlike tehnoloogiate kasutuselevõttu kõigis majandussektorites (energeetikas, IKT-s, tööstuses, transpordis, põllumajanduses, jäätmemajanduses, maakasutuses ja metsanduses, teenusmajanduses). Samavõrra oluline on suurendada kohalike omavalitsuste ja ettevõtete võimekust ning valmisolekut kohanduda roheleppest tulenevate nõuetega, suurendada energia- ja ressursitõhusust ning minna üle ringmajandavatele ärimudelitele.

Kliimakindla majanduse seadus loob eeldused uue keskkonnasõbralikuma kõrgema lisandväärtusega majanduse kujundamiseks, läbi mille kasvatame terve meie ühiskonna heaolu. See annab kindluse Eesti inimestele, ettevõtjatele, organisatsioonidele ning avalikule sektorile, et saame rohereformid ning kliimamuutusi pidurdavad sammud selgelt ja koordineeritult ellu viia.

Merekeskkonna peamiseks probleemiks on mere halb keskkonnaseisund, mida põhjustavad maismaalt ja õhust merre jõudvad saasteained, suur kalapüügi koormus ning laevade poolt tekitatud reostus. Nagu Läänemeri tervikuna, on ka kogu Eesti mereala eutrofeerunud, mis mõjutab tugevalt ka muid mereökosüsteemi komponente. Samuti halvendavad mere seisundit globaalsed kliimamuutused, mille tõttu merevesi soojeneb ja hapestub. Halvast seisundist tingituna on piiratud mereressursi kasutamise võimalused majandustegevuses ning ohustatud mereelustiku ja -elupaikade säilimine.

Kõige olulisem on tegeleda merre jõudvate toit- ja saasteainete koguste vähendamisega, eeskätt fosfori- ja lämmastikukoormuse vähendamisega. Samuti tuleb leida lahendus merre jõudvate ohtlike ainete koguste, sh ravimijääkide vähendamiseks.

Hea keskkonnaseisundi saavutamiseks meres on vaja lahendada ka mereprügiga, veealuse müraga, võõrliikidega ning kalapüügikoormustega seotud keskkonnaprobleemid.

Mereelustiku kaitseks tuleb merekaitsealasid laiendada ja tagada nende sidusus, hinnata ja tõhustada nende kaitsereežiime, et saavutada merekeskkonna hea seisund, täita Helcomi Läänemere tegevuskava ja EL bioloogilise mitmekesisuse strateegia 2030 eesmärgi võtta 30% merealadest kaitse alla (sh 10% range kaitse alla). Täiendavalt tuleb hakata tegelema ka halvas seisundis mereelupaikade taastamisega, vastu on võetud EL looduse taastamise määrus.

Vajalik on luua võimekus vrakkide kütusest tühjaks pumpamiseks. 03.04.2024 seisuga on tuvastatud Eesti merealal 689 objekti. Neist 65 objekti on hinnatud keskkonnohtlikuks. Detailsem riskihinnang on koostatud neile 65 keskkonnohtlikule objektile ning 4 kõige suurema reostusohu tasemega vrakki asub Soome lahes ja üks Saaremaast läänes. Objektide keskkonnohtlikkust ja riskihinnangut ajakohastatakse vastavalt uuemale kogutud informatsioonile.

Vaatamata **veevaldkonnas** tehtud investeeringutele ja rakendatud erinevatele kaitsemeetmetele ei ole veekogumite seisund viimase 12 aasta jooksul paranenud. Ligi poolte pinnaveekogumite ning veerandi põhjaveekogumite puhul on vähemalt hea seisundi eesmärk jätkuvalt saavutamata⁶. 2022–2027 veemajanduskavades on seatud eesmärgiks saavutada 2027. aasta lõpuks 65% pinnaveekogumite ja 74% põhjaveekogumite vähemalt hea seisund. Veekogumite hea seisundi saavutamiseks on esmalt vajalik tõhustada veemajanduskavade rakendamist, millega kaasneb suur ressursivajadus.

Eestis on kõrge ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kvaliteedi tase ja teenusega liitunud osakaal (2022.a andmetel on ühiskanalisatsiooniga liitunud 82% elanikkonnast, ühisveevärgiga 83%). Samuti on elanikkonnale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind taskukohane, keskmiselt moodustab hind 1,1% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust. Paljud vee-ettevõtted Eestis on regionaalsed vee-ettevõtted, kes pakuvad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust korraga mitmele kohalikule omavalitsusele, tagades seeläbi kvaliteetsema veeteenuse ka väiksematele asulatele. Seoses välisvahenditest rahastatud toetusmeetmete lõppemisega vee- ja kanalisatsioonitaristu investeeringuteks on tarbijale taskukohase hinna juures sektori jätkusuutlikkuse tagamine keeruline, mistõttu on lähiaastate üheks fookuseks Eesti vee-ettevõtete regionaliseerimise soodustamine.

Eestis üldiselt on piisavalt veeressurssi, mis katab senise inimtegevuse vajaduse ja võimaldab arendada uusi vett tarvivaid tootmisharusid. Kuid vead tiheasustusega piirkondade planeerimisel on kaasa toonud piirkonniti põhjaveevarude ammendumise (nt Harjumaa tiheasustusega piirkonnad). See toob nendes piirkondades kaasa vajaduse veetarbimist piirata ning takistab piirkondade arengut.

Kuigi tulenevalt Eesti geograafilisest asukohast on erinevate kliimastsenaariumite kohaselt üleujutuste risk pigem madal, ei ole siiski riski ennetamiseks ja leevendamiseks ettenähtud meetmete rakendatud piisavalt, ka elanikkonna teavitust ja teadlikkust üleujutuste riskide kohta on madal, puudu on kahjude ennetamise ja leevendamise meetmetest. Seega tuleb enam tähelepanu pöörata üleujutusriskide maandamisele ja nende mõjude leevendamisele.

Samuti on sademevee käitlus linnalistes piirkondades ebapiisav, puuduvad konkreetsed projektlahendused. See suurendab saasteainete intensiivsemat kannet veekeskkonda ning põhjustab linnalistes piirkondades lokaalseid üleujutusi ja majanduslikku kahju. Rohkem tuleb tähelepanu pöörata

⁶ Eesti pinnaveekogumitest 53% (2020) ja põhjaveekogumitest 74% (2020) on heas seisundis.

sellele, et juba planeeringute koostamise etapis arvestatakse sademevee kohapealse käitluse võimalustega ning vajadusel kavandatakse ja ehitatakse sobivad eesvoolud ja vooluhulga ühtlustamise lahendused eesmärgiga vähendada liigniiskust ja üleujutusi ning ühisvoolse kanalisatsiooni ülevoolude kaudu keskkonda jõudvat reostuskoormust.

Ka suuremahulised uued arendustegevused (transpordi ja energia taristu, kaevandused, tehased, vesiviljelus) võivad mõjutada veekogumite seisundit füüsiliste muutuste, täiendavate saasteainete vette jõudmise või põhjaveetaseme muutuste kaudu. Üheks uueks suuremahuliseks arendustegevuseks on vesiviljeluse arendamine. "Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavva aastani 2030" kirjutatud säästva merevesiviljeluse arendamise strateegiliseks eesmärgiks viia avamere vesiviljeluse maht järgneva viie aasta jooksul 10 000 tonni juurdekasvuni aastas. Tootmismahu lisandumine tähendab täiendavat reostuskoormust. Vesiviljeluse arenguga kaasneva keskkonnamuutuse vähendamiseks on vajalik välja töötada leevendus- ja kompensatsioonimeetmed.

5. Olulisemad tegevused/sekkumised

Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

- Veekogumite hea seisundi saavutamiseks perioodi 2022–2027 **veemajanduskavade rakendamine** ning edukaks rakendamiseks vajalike ressursside tagamine (k.a inimesed).
- LIFE strateegilise integreeritud veemajanduse projekti LIFE SIP WetEST rakendamine, mille eesmärgiks on **Lääne-Eesti vesikonna** veemajanduskava täielik rakendamine ning selle tulemusel vesikonna **veekogumite hea seisundi saavutamine ja säilitamine**. Projekti kestus on 2025–2033 ning projekti maksumus on ~29,9 mln eurot, millest 60% on LIFE programmi toetus ja 40% (s.o ca 12 mln eurot) on riigi kaasfinantseering.
- LIFE integreeritud veemajanduse projekti LIFE IP CleanEST rakendamine, mille raames viiakse ellu **Viru alamvesikonna veekogumite hea seisundi** saavutamiseks vajalikud meetmed kuni 2028. aasta lõpuni. Kümme aastat kestva projekti kogumaksumus on ligi 16,7 miljonit eurot.
- **Üleujutusriskide maandamise** meetme ja sademevee kombineeritud lahenduste meetme rakendamise tagamine lokaalsete üleujutuste leevendamiseks või vältimiseks (2022–2027).
- **Üleujutuse riskide leevendamiseks** 2022–2027 maandamiskavade rakendamine ja kolmanda tsükli üleujutusega seotud riskide hinnangu, üleujutusohu ja üleujutusega seotud riskide kaartide ning maandamiskavade ajakohastamine (2024–2027).
- **Veeteenuse reformi** strateegilise teekaardi koostamine 2025. aastaks, et tagada ühisveevärgi ja kanalisatsiooniteenuse toimepidevus ja jätkusuutlikkus.
- Pandivere, Adavere-Põltsamaa **nitraaditundliku ala tegevuskava** 2025–2028 rakendamine pinna- ja põhjaveele põllumajandustootmisest tuleneva keskkonnamuutuse vähendamiseks.
- Joogivee kvaliteedi riskipõhise lähenemise tagamine optimeerimaks veekäitluse kulusid ja suunata ressursid joogiveeahela kriitilistele punktidele.
- **Vee taaskasutuse poliitika välja töötamine**, et võimaldada looduslike veeressursside säästmiseks kasutada puhastatud asulareovett, karjääri- ja kaevandusvett ning muud kasutusel olnud vett tegevustes, kus vesi ei pea olema joogivee puhtusega.
- **Reoveepuhastuse energiatõhususe edendamise** toetusmeetme rakendamine vee-ettevõtete kulude vähendamiseks ja kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamiseks.
- 2024. a uuendatud **asulareovee puhastamise** direktiivi nõuete ülevõtmine Eesti õigussüsteemi 2027. a kevadeks. Sealhulgas asulareoveest mikrosaasteainete puhastamise kulude katmiseks laiendatud tootjavastutuse (EPR) rakenduskeemi väljatöötamine.
- Hajaasustuse ja maapiirkondade reovee kohtkäitluse valdkonna õigusliku raami ajakohastamine, et tõhusamalt tagada purgimisteenuse kättesaadavus ja reovee jõudmine puhastitele.
- Alustatakse Kurtna järve veerežiimi taastamistöödega ning viiakse läbi Ida-Virumaa joogivee varustuskindluse uuring.

- Mereala hea keskkonnaseisundi saavutamiseks **merestrategie meetmekava rakendamine** (perioodil 2023-2028) ja merestrategie seireprogrammi uuendamine (2026) ja rakendamine. 2024. aastal ajakohastati mereala seisundihinnang.
- Rahvusvaheliste **merekaitsekonventsioonide ratifitseerimine ja rakendamine** Eestis. Mereuuringute, sh mikroplasti, saasteainete leviku, laevanduse keskkonnamõju ning elustiku ja mereelupaikade inventuuride jms korraldamine, sh EL elupaikade taastamise määrase rakendamise ettevalmistamiseks ja merekaitsealade võrgustiku toimimise tõhustamiseks.
- **Merendusreformi läbiviimine (sh merekeskkonnakaitse reform)** eesmärgiga töötada välja uuenduslik merenduse haldamise riiklik mudel, maksimaalselt de-reguleerida ja ühtlustada riigisiseseid nõudeid rahvusvaheliste nõuetega, efektiivistada järelevalvet läbi tehnoloogiate rakendamise, vähendada riigi administratiivkulusid läbi tehisintellekti rakendamise.
- Kestliku **sinimajanduse arendamine**.
- **Reostustõrje ja mereuuringute** võimekuse tagamine ning suurendamine, sh uue multifunktsionaalse laeva kasutusele võtmisega.
- Keskkonnohtlike vrakkide kütusest tühjaks pumpamise võimekuse loomine.
- SF 2021–2027 perioodil toimub mitteheas seisundis veekogumite tervendamine. Projekti viib ellu Riigimetsa Majandamise Keskus kuni 31.12.2027, EL toetus 4 mln eurot. Eesmärk on veekogumite ökoloogilise seisundi parandamine, kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise.

Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine

- Töötatakse välja uus veeteetasude süsteem, mis lähtub laeva keskkonnamõjudest. Ettevalmistamisel on **veeteetasude süsteemi** muudatused, millega diferentseeritakse tasud vastavalt *Clean Ship Indexile (CSI)* või sarnase rahvusvahelise indeksi alusel. Laevad, mis on suurema keskkonnamõjuga hakkaksid tulevikus suuremat veeteetasu maksma.
- Oluline on tagada 2023. aastal loodud Riigilaevastiku baasrahastus.
- Täiendavalt on vajalik investeerida **TEN-T sadamatesse** kaldaelektriühenduste rajamiseks ning alternatiivkütuste taristu loomiseks tulenevalt EL-i ESR, FuelEU, AFIR, ETS nõuetest, mille järgi peab taristu olema valmis 2030. aastaks, et laevad üle 5000GT saaksid sadamas seisuajaks ennast kaldaelektrivõrku lülitada.
- Lisaks on vajalik investeerida ka **riigisisese parvlaevaliikluse dekarboniseerimiseks**, millega koos tuleb investeerida ka kohalike sadamate ümberehitusse. Kohalikud parvlaevaliinid panustavad ESR eesmärkide täitmisesse.
- Täiendavalt pakub võimalusi **alternatiivkütustele üleminekuks** riigile kuuluvate laevade üleviimine alternatiivkütustele, mis võib tekitada mahuliselt püsivat nõudlust alternatiivkütuste tootmiseks, mis seni on olnud takistuseks investeeringute tegemisel.
- Järgmiste aastate suur väljakutse on säilitada ka **transpordi toimepidevus**, misjuures on vajalik võtta transpordis kasutusele rohetechnoloogiad ja leida efektiivsust sektoris digilahenduste juurutamise läbi.
- Jätkuvalt on väljakutseks ka mõõdiku „**Kauba- ja reisilaevade arv Eesti lipu all** (kogumahutavus 500 või enam)“ täitmine, kus 2023. aastaks on Eesti lipu all 31 laeva. Seadusandlusest tulenevalt on raskusi laevade Eesti lipu alla toomisel ja hoidmisel ning konkureerivatel riikidel on selleks paremad tingimused. Projekti rakendamist on takistanud mõningad probleemid seoses õigusloomega ja toetavate infosüsteemide käivitumisega. Uus konkurentsivõimeline pakett valmib 2026. aastaks, mis aitab eesmärkide täitmisele kaasa.

- Jätkub uue **keskkonnasäästliku parvlaeva ehitus** suursaarte liinide teenindamiseks (hinnanguline maksumus 39 mln eurot). Parvlaeva kontseptsioon on valminud. Laev valmib 2026. aastaks. Laev panustab ESR eesmärkide täitmisesse ca 3-4 kilotonni võrra aastas.
- Töötatakse välja toetusmeede, mis ergutab laevandusettevõtteid valima Eestit oma laevade keskkonnasäästlikumaks muutmiseks, pakkudes osalist rahastuse tagastust Eestis tehtud investeeringutele.
- SF 2021–2027 perioodil arendatakse AS-i Saarte Liinid sadamate **sadamarajatisi ja akvatooriume kliimamuutustega kohanemiseks** ÜF 70%-lise toetuse mahus 9,5 miljonit eurot (projekti kogumaksumus 13,57 mln eurot).
- Laevateede ja kanalite süvendamiseks vajaliku baasrahastuse tagamine.
- Tuletorvide rekonstrueerimiseks vajaliku rahastuse tagamine.

6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Järgnevalt on välja toodud programmi tegevused ja nende elluviimiseks kavandatud olulisemad plaanid.

Teenuste detailne kirjeldus on kajastatud lisas 1.

Meede 1. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Meetme eesmärk:

Saavutatud ning säilitatud on merekeskkonna ja pinnavee ning põhjavee hea seisund ning inimestele on tagatud taskukohane ja kvaliteetne veeteenus.

Meede koosneb kahest programmi tegevusest: merekeskkonna kaitse suunamine ning vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine. Meetme eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Tabel 3. Meetme merekeskkonna ja vee kaitse ja kasutus mõõdikud

Mõõdiku/Sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Merekaitsealade pindalamäär (%) Eesti merealast	7064 km ² Eesti merealast kaitse all TW piiriga: 28.1%; EEZ piiriga: 19.3 %	>28%	>28%	28%	29%
Veeteenuse keskmise maksumuse osakaal madalaima sissetulekuga maakonna leibkonna keskmisest sissetulekust, % Allikas: Statistikaamet ja Keskkonnaagentuur	1,31 (2023)	<2,00%	<2,00%	<2,00%	<2,00%
Reovee kogumise ja puhastamise osas nõuetele vastavate üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalade	98%	100	100	100	100

osakaal, %					
------------	--	--	--	--	--

Programmi tegevus 1.1. Merekeskkonna kaitse tagamine

Eesmärk:

Merekeskkonna kaitseks on rahvusvahelised lepped jõustatud, rahvusvahelised kohustused täidetud, see tagab merekeskkonna kaitse Eestis ja väljaspool Eesti jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse poliitikat, toetatakse mere-uuringuid teadmise puudujääkide vähendamiseks, töötatakse välja ja rakendatakse meetmeid merekeskkonna seisundi parandamiseks, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, kooskõlastatakse reostustõrjeplaane, antakse vee erikasutuslube ning mereuuringulube. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus, Keskkonnaamet.

Tabel 4. Programmi tegevuse merekeskkonna kaitse tagamine mõõdikud

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Maismaalt merre jõudva inimtekkelise toitaينة koormuse vähendamine: toitaينة (N, P) koormus vastab HELCOM BSAPis toodud Eestile arvestatud sissekande ülemmääradele – N-üld ja P-üld NIC-d Allikas: Keskkonnaagentuur	N-üld 27332 t/a; P-üld 455,5 t/a (2022)	väheneb	väheneb	väheneb	NIC N-üld: 26474 t/a, NIC P-üld 419 t/a.
Merekaitsealade pindalamäär Eesti merealast, % Allikas: Keskkonnaagentuur	7064 km ² Eesti merealast kaitse all, TW piiriga: 28,1 %; EEZpiiriga: 19,3%*	>28	28	>28	>29
Kõrge riskitasemega reostus- ja keskkonnoahtlike vrakkide ohutustamine Allikas: Kliimaministeerium	0	0	1	2	3

Mereala hea keskkonnaseisundi saavutamiseks viiakse läbi merestrateegia meetmekava rakendamine (perioodil 2023 - 2028), ajakohastati mereala seisundihinnang (2024) ning merestrateegia seireprogrammi uuendamine (2026) ja rakendamine.

Oluline on rahvusvaheliste merekaitsekonventsioonide ratifitseerimine ja rakendamine Eestis. Lisaks mereuuringute, sh mikroplasti, saasteainete leviku, laevanduse keskkonnamõju ning elustiku ja mereelupaikade inventuuride jms korraldamine, sh EL elupaikade taastamise määruse rakendamise ettevalmistamiseks ja merekaitsealade võrgustiku toimimise tõhustamiseks.

Viiakse läbi merekeskkonnakaitse reform, sh keskkonnajärelevalve süsteemi tõhustamine, järelevalve süsteemi uuendamine ja arendamine.

Tagatakse reostustõrje ja mereuuringute võimekus ning luuakse võimekus keskkonnoahtlike vrakkide kütusest tühjaks pumpamiseks.

Luuakse mereökoloogia digitaalse kaksiku prototüüp, mis pakub terviklikku lahendust Eesti mereökosüsteemide seisundi ja nende pakutavate hüvede hindamiseks, kvantifitseerimiseks ning survetegurite kumulatiivsete mõjude prognoosimiseks. Digitaalne kaksik võimaldab koondada eri allikatest pärit andmed ja kasutada innovaatilisi meetodeid, et analüüsida ja prognoosida ökoloogiliste näitajate muutusi nii ruumiliselt kui ajaliselt. Sõltuvalt valitavatest sisendandmetest, võimaldaks digikaksik ka reaalajas olukorra jälgimist ja kiiret reageerimist võimalike ohtude ilmnemisel.

Programmi tegevus 1.2. Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine

Eesmärk:

Vee kasutamine ja kaitse on korraldatud viisil, mis tagab veekogumite hea seisundi saavutamise ja säilitamise ning tagab inimestele kvaliteetse joogivee ja taskukohase veeteenuse.

Eesmärgi saavutamiseks kavandatakse ja rakendatakse meetmeid veekogumite hea seisundi saavutamiseks, sh paisudel kaladele läbipääsu tagamiseks, põllumajandusliku hajukoormuse, maaparandushoiust tingitud koormuse, ohtlike ainete koormuse ja veevõtust tingitud koormuse vähendamiseks, ühisveevärgi ja kanalisatsiooni teenuse tagamiseks ja üleujutuste mõjude maandamiseks, määratakse reoveekogumisalad, hinnatakse ja kehtestatakse põhjaveevarud ning korraldatakse jääkreostusobjekte. Korraldatakse veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemist, antakse veelube, tehakse veekogumite seiret, hinnatakse veekogumite seisundeid ja koormusi, seejuures ajakohastades seisundi hindamise metoodikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus ja Geoloogiateenistus.

Tabel 5. Programmi tegevuse vee säästliku kasutamine ja kaitse tagamine mõõdikud

Mõõdik/Sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Ühiskanalisatsiooniga liitunud elanike osakaal, % Allikas: Keskkonnaagentuur	82,00%	84,00%	84,00%	84,00%	84,00%
Nitraaditundliku ala põhjaveeseire aasta keskmine nitraadisaldus ei suurene algtasemega (2021-2024) võrreldes Allikas: Keskkonnaagentuur	28,7	<28,7	<28,7	<28,7	<28,7
Veeteenuse keskmise maksumuse osakaal madalaima sissetulekuga maakonna leibkonna keskmisest sissetulekust, % Allikas: Statistikaamet ja Keskkonnaagentuur	1,31%	<2,00%	<2,00%	<2,00%	<2,00%
Reovee kogumise ja puhastamise osas nõuetele vastavate üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalade osakaal, % Allikas: Keskkonnaagentuur	98	100	100	100	100

2025. aasta jooksul valmib veeteenuse reformi strateegiline teekaart, et tagada ühisveevärgi ja kanalisatsiooniteenuse toimepidevus ja jätkusuutlikkus.

Viiakse ellu LIFE integreeritud veemajanduse projekti LIFE IP CleanEST, mille eesmärk on saavutada Viru alamvesikonna veekogumite hea seisund. Kümme aastat kestva projekti kogumaksumus on ligi 16,7 mln eurot.

Viiakse ellu LIFE SIP WetEST projekt, mille eesmärk on Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava täielik rakendamine ning selle tulemusel vesikonna veekogumite hea seisundi saavutamine ja säilitamine. Projekti kestus on 2025-2033 ning projekti maksumus on 29,9 mln eurot.

Jätkatakse vee taaskasutuse poliitika välja töötamist, et võimaldada looduslike veeressursside säästmiseks kasutada puhastatud asulareovett, karjääri- ja kaevandusvett ning muud kasutusel olnud vett tegevustes, kus vesi ei pea olema joogivee puhtusega.

Jätkatakse ülejutusriskide maandamist ja sademevee süsteemide arendamist.

Viiakse ellu reoveepuhastuse energiatõhususe edendamise toetusmeedet vee-ettevõtete kulude vähendamiseks ja kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamiseks.

Ajakohastatakse hajaasustuse ja maapiirkondade reovee kohtkäitluse õigusliku raami, et tõhusamalt tagada puhastamise kättesaadavus ja reovee jõudmine puhastitele.

Alustatakse Kurtna järve veerežiimi taastamistöödega ning viiakse läbi Ida-Virumaa joogivee varustuskindluse uuring.

Meede 2. Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine

Eesmärk:

Eesmärk on tagada mere peal toimuvate või merega seotud poliitikate ning majandustegevuste konkurentsivõimeline, keskkonnahoidlik ja kompetentsil põhinev jätkusuutlik süsteem, mis tagab inimeste ja kaupade liikuvuse, tootmise, töötlemise, ressursside kasutamise ning vajalike teenuste osutamise.

Seos VVTP-ga: „5.1.1. Viime läbi rohereformi avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöös. Üheskoos ettevõtjatega kujundame Eesti majandusmodeli kliimanetraalseks ja kestlikuks. Rohereform on valdkondade ülene – iga eelarveinvesteering peab viima meid kestlikuma keskkonnakasutuse ja majandusmodelini.“

Tabel 6. Meetme meremajanduse konkurentsivõime tõstmine mõõdikud

Mõõdik/sihttase	Tegelik (2023)	2025	2026	2027	2028
Eesti laevandus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline (1-3) Allikas: Shipping Industry Flag State Performance Table	3	3	3	3	3

Programmi tegevus 2.1. Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine

Eesmärk: Programmi tegevuse eesmärk on muuta meretranspordisektor konkurentsivõimelisemaks, ohutumaks, turvalisemaks ja rohelisemaks ning ühendada see muu taristuga.

Tegevuse täpsemaks kirjeldamiseks ja eesmärkide ning investeeringuvajaduste välja toomiseks kinnitatakse programmi lisas 3 Veetee hoiukava.

Meremajanduse konkurentsivõime aluseks on vähemalt võrdväärsed tingimused teiste riikidega. Selle saavutamiseks tuleb luua kliendi vaates vajalikud ning efektiivselt toimivad teenused. Lisaks tuleb eesmärkide saavutamiseks luua erisused maksustamises ja tööseadusandluses, mis arvestavad nii reisilaevanduse ja kohalike meremeeste vajaduste kui kaubalaevade ja laevaomanike. Reisilaevastiku toetamiseks on vajalik jätkata tööjõumaksude tagastusmeetmega, milleks on Eestil ka riigiabiluba. Kaubalaevade lipu alla toomise terviklik meetmete pakett plaanitakse välja töötada 2026. aastaks. Tähtsal kohal on Eesti kui mereriigi tuntuse tõstmine, mis aitab kaasa laevade lipu alla toomisele ning välisinvesteeringute toomist Eestisse läbi meretööstuse ekspordi.

Meretranspordi ohutuse ja turvalisuse eesmärkide täitmiseks tagatakse laevade ja sadamate kontrolli ja järelevalve; hoitakse korras navigatsioonimärgistus nii merel kui kaldal; tagatakse laevaliikluse korraldamise süsteemi toimimine; laevateede ja kanalite süvendamine; lootsimise, kartograafia ja hüdrograafia teenuste toimimine. Teenuste toimimise eelduseks on piisav rahastus ning kompetentsete ametnike olemasolu, mille tagamine on suurenevate kohustuste vaates oluline.

Jäämurdmine on meretranspordi ohutuse tagamiseks vajaminev teenus, mis on aastaid olnud alarahastatud. Lisaks on vajalik alustada uue jäämurdja ehitust, sest jäämurdja Tarmo ei ole võimeline oma ülesandeid peatselt täitma (ehitatud 1963). Lisaks on vaja välja vahetada ka EVA 316, mis täna peamiselt hoiab laevateid avatuna Liivi lahes. Jäämurde teenuse tagamiseks on 2023. aastal läbi viidud alusuuring ning otsitakse rahastusvõimalusi uue jäämurdja ehituseks.

Tulenevalt EL ja Rahvusvahelise Merendusorganisatsiooni (IMO) kliimaeesmärkidest on vajalik riigisisese meretranspordiühendused viia üle alternatiivkütustele. Selleks ehitatakse 2026. aastaks suursaarte vahele uus ligi nullheitmega parvlaev. Lisaks võetakse suund ka riigilaevade dekarboniseerimiseks. Ehitamisel on multifunktsionaalne töölaev, mis valmib 2026. aastaks ning hakkab kasutama alternatiivkütuseid tekitamaks üldist nõudlust alternatiivkütustele ning aidates kaasa ka teiste valdkondade dekarboniseerimisele.

Eesmärgi saavutamiseks toetatakse keskkonnasäästlikke lahendusi logistikaahelates, võetakse kasutusele kasvuhoonegaaside vähendamise meetmeid eriti nutikate ja digitaalsete lahenduste abil, luuakse tingimused ohutuks veeliikluseks ja arendatakse veeteid kooskõlas veeliikluse vajaduste ja tehnoloogia arenguga ning säilitatakse merekultuuripärandit.

Kaubaveos (sh riiklikus) eelisarendatakse võimaluse korral mere- ja raudteevedu kui kõige energiatõhusamaid kaugveoliike ning kujundatakse multimodaalset taristut, mis võimaldab ökonoomset kaubavedu. Ka Euroopa Komisjoni rohelise kokkuleppe üks eesmärgi on suunata suur osa praegu mööda maanteed toimuvatest vedudest (75%) raudteele või merele. Kaupade liikumine läbi Eesti võimalda ettevõtetal pakkuda oma klientidele suurema lisandväärtusega teenuseid kui vaid transiit. Eesmärk on, et Eestis pakutav transporditeenus on parima kvaliteediga ja suudaks tagada Läänemere ressursside kestliku kasutamise.

Programmi tegevus panustab ka SF programmiperioodi 2021–2027 (kuni 2029. a lõpuni) prioriteetsesse suunda nr 2, mille eesmärkideks on kliimamuutustega kohanemine, riskide ennetamine ja katastroofidega toimetulek, suurendada elurikkust, rohelist taristut linnakeskkonnas ja vähendada saastet. Prioriteetsesse suunda panustatakse sekkumisega „Sadamate akvatooriumi kaitse“.

VVTP punktist 6.2.7. tulenevalt kaasajastatakse meremajanduse arendamiseks merenduse seadusandlus, arvestatakse valdkonna eripäradega ekspordigarantiide tingimuste puhul seades tähtsale kohale väikesadamate piirkondliku rolli.

Muuhulgas jätkatakse koostööd Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga ning kaasates Transpordiametit, et paremini saavutada VVTP punkti 6.2.5. elluviimine, mille kohaselt tuleb tagada parvlaevaühendused saartega vähemalt senisel tasemel ning analüüsida parandamisvõimalusi.

Merenduses on peamiseks väljakutseks laevade autonoomsuse kasv ning karmistuvad keskkonnanõuded, mis panevad ettevõtjatele suurt halduskoormust ning vajadust väga suurtest investeeringuteks väga lühikese aja jooksul. Merendus on globaalne äri ja sõltub otseselt üleilmsetest teguritest. Eestis on merendus jagatud eri ministeeriumite vahel ja sellega seoses on meremajanduse tervikuna arenamiseks vajalik kõigi valdkonnaga seotud osapoolte ühtne koordineeritud koostöö.

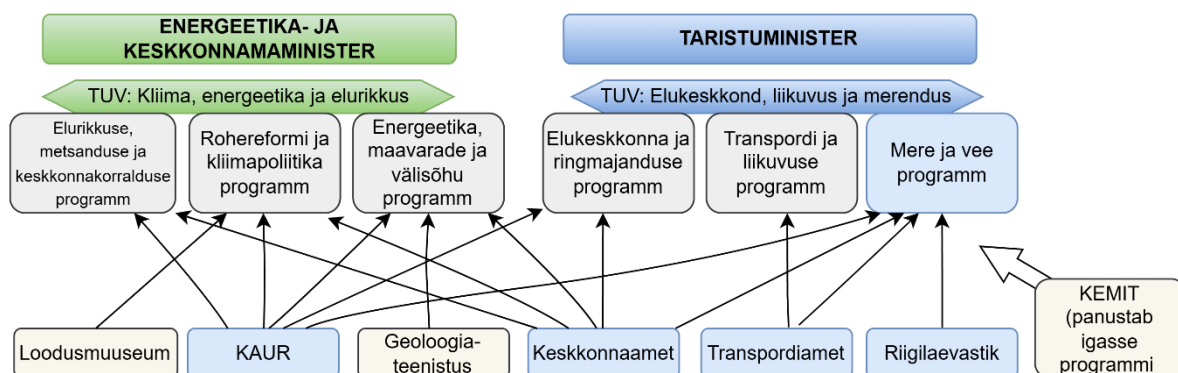
Tabel 7. Programmi tegevuse meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine mõõdikud

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2023)	2025	2026	2027	2028
Jäämurde teenuse tagamine, % Allikas: Kliimaministeerium	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Mõõdistatud Eesti mereala osakaal, % Allikas: Kliimaministeerium	74,00%	75,00%	77,00%	83,00%	85,00%
SF projektidest rahastatud uute lainemurdjatega sadamate arv, kus on rakendatud kliimamuutuste mõjude suhtes kaitsemeetmeid, tk Allikas: Kliimaministeerium	0	1	1	3	3
Eestisese merenduse CO2 vähendamine saartevaheliste parvlaevavahenduste nullheitele viimisega, kilotonnides Allikas: Kliimaministeerium	16,43	16,43	16,43	11,00	11,00
Eesti on ParisMOU lipuriikide valges nimekirjas Allikas: Paris MoU Committee	jah	jah	jah	jah	Jah

7. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi on Kliimaministeerium koostanud koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programm koostatakse neljaks aastaks, pidades silmas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ja riigi pikaajalise strateegia Eesti 2035 eesmärgi. Programmi kinnitab taristuminister pärast 2025. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmist ning see avalikustatakse Kliimaministeeriumi kodulehel.

Programm on juhtimistöörühast, mille sisu eest vastutab Kliimaministeeriumi merenduse ja veekeskonna asekanstler. Programmi juhi ülesandeks on programmi väljatöötamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine, programmi ja tulemusvaldkonna arengukava ning valdkonna arengukavade vahelise sidususe tagamine ja infovahetuse korraldamine. Programmi koostamisel ja eesmärkide elluviimisel osalevad Kliimaministeeriumi valitsemisala asutustest Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Transpordiamet ja Riigilaevastik. Kliimaministeeriumi strateegilist planeerimist, sh programmide väljatöötamist, uuendamist ja seiret koordineerib Kliimaministeeriumi strateegia, analüüsi ja digiarengu osakond koostöös asjakohaste sisuosakondadega.

Joonis 3. Kliimaministeeriumi tulemusvaldkonnad, programmid ja kaasatavad allasutused.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra ning see on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärgi aitavad toetada tulemusvaldkonna „Elukeskkond, liikuvus ja merendus“ teised programmid.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab Kliimaministeerium koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programmi täitmisest antakse aru tulemusvaldkonna iga-aastases aruandes.

Programm ajakohastatakse vajaduse korral kord aastas riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi eelnõu esitatakse teadmiseks või arvamuse avaldamiseks ning järgmise perioodi programmi sisendi kogumiseks teistele programmi eesmärkidesse panustavatele osapooltele, sh valdkonna TLAKi juhtkomisjonile.

Programm annab muuhulgas suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

Seoses ministeeriumide ümberkorraldamisega ei olnud ajaraami silmas pidades võimalik programmi eelnõu koostamisele kaasata kogu transpordi valdkonna arengukava juhtkomisjoni liikmeskonda, kuid programmi lõppteksti on tutvustatud kõigile juhtkomisjoni liikmetele enne selle kinnitamist. Programmi rakendamisse on kaasatud kõik riigiettevõtted ja asutused, kes panustavad mere ja vee programmis kirjeldatud tegevustesse.

Programmi aluseks olevate strateegilise dokumentide koostamisel on ulatuslikult konsulteeritud partneritega nii teistest avalike sektori asutustest kui ka era- ja mittetulundussektorist.

Programmi koostamisel tagatakse eesmärkide ja tegevuste kooskõla riigi strateegiliste arengudokumentidega, mis kehtivad programmi tegevuste ja eelarve kinnitamisel, sealhulgas arvestatakse horisontaalsetest arengustrateegiatest tulenevate riigi säästva arengu ja konkurentsivõime eesmärkidega (vt allolevas nimekirjas toodud arengukavadest).

Programmil on otsesed seosed kliima, energeetika ja elurikkuse ning ettevõtluse ja innovatsiooni ning teiste tulemusvaldkondade, poliitikate, strateegiate, arengukavade ja programmidega, mille eesmärkide täitmist see mõjutab, näiteks:

- Kliimapoliitika põhialused aastani 2050⁷;
- Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030⁸;
- Eesti julgeolekupoliitika alused⁹;
- Eesti Euroopa Liidu poliitika¹⁰;
- Eesti 2035+ strateegia¹¹;
- Energiamajanduse arengukava aastani 2030¹²;
- Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030¹³;
- Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030¹⁴;
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“¹⁵;
- Maakonnaplaneeringud 2030+;
- Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030¹⁶;
- Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035¹⁷;
- Heaolu arengukava 2023–2030¹⁸;

⁷ <https://kliimaministeerium.ee/kliimapoliitika-pohialused-aastani-2050>

⁸ https://www.terveilm.ee/leht/wp-content/uploads/2018/01/Agenda-2030_eestikeelne.pdf

⁹ https://www.riigiteataja.ee/aktiis/3060/6201/7002/395XIII_RK_o_Lisa.pdf#

¹⁰ <https://www.riigikantselei.ee/et/valitsuse-toetamine/euroopa-liit/eesti-euroopa-liidu-poliitika-ja-selle-eesmargid>

¹¹ <https://www.riigikantselei.ee/et/Eesti2035>

¹² https://www.mkm.ee/sites/default/files/enmak_2030.pdf (täpsem seos ENMAK 2030-ga: motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamine; tõhus sõidukipark)

¹³ <https://kliimaministeerium.ee/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava>

¹⁴ <https://www.agri.ee/et/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>

¹⁵ https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Ruumiline_planeerimine/eesti2030.pdf

¹⁶ <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/0000/1279/3848/12793882.pdf>

¹⁷ <https://www.hm.ee/et/TAIE-2035>

¹⁸ <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

- Digiühiskonna arengukava 2030¹⁹;
- Metsanduse arengukava aastateks 2021–2030²⁰;
- Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030²¹;
- Siseturvalisuse arengukavaga 2020–2030²²;
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“²³;
- Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035²⁴;
- Noortevaldkonna arengukava 2021–2035²⁵;
- Euroopa Liidu Läänemere piirkonna strateegia²⁶;
- Eesti Merestrateegia²⁷;
- Avalike teenuste korraldamise roheline raamat²⁸;
- Meremajanduse valge raamat 2022–2035²⁹.

Programm on seotud järgmiste horisontaalsete teemadega:

- kliima ja keskkond;
- võrdsed võimalused;
- infoühiskond (leides parimaid viise, kuidas aidata kaasa nutikate lahenduste kasutuselevõtule);
- regionaalareng³⁰ (eelkõige aidates kaasa hajaasustuses liikuvuskorraldusele ning võimaldades kasvatada eksporti ja investeringuid);
- riigivalitsemise areng (programm ning selle koostamisprotsess toetab valdkonna horisontaalset planeerimist ja koordineerimist, s.h suureneb vajadus võrgustikutöös ja kogukonnakeskseks lähenemiseks transpordi valdkonna korraldamisel ja väljakutsete lahendamisel halduse erinevatel tasanditel).

Programmi täitmise tulemusaruanne³¹ koostatakse korra aastas, mil toimub andmete jooksev ülevaatamine, et vajadusel asjakohaseid muutusi teha, ning aruande eelnõu esitatakse Rahandusministeeriumile (RaM) iga aasta **1. aprilliks**. Programmi tulemusaruandlust toetab valdkonna arengukava juhtkomisjon. **Tulemusaruanded kinnitab taristuminister**. Kinnitatud tulemusaruanded esitatakse RaMile ja Riigikontrollile **31. maiks**.

LISAD:

Lisa 1 Programmi teenuste kirjeldus

Lisa 2 Rahastamiskava

Lisa 3 Veetee hoiukava (esitatakse eraldi dokumendis)

¹⁹ <https://www.mkm.ee/digiriik-ja-uhendus/digihiskonna-arengukava-2030>

²⁰ <https://kliimaministeerium.ee/MAK2030>

²¹ <https://www.sm.ee/et/rahvastiku-tervise-arengukava-2020-2030>

²² <https://www.siseministeerium.ee/et/STAK2030>

²³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/940717>

²⁴ https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_29.10.2020_riigikokku.pdf

²⁵ <https://www.hm.ee/et/kaasamine-osalemine/haridus-ja-teadusstrateegia-aastateks-2021-2035>

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0248:FIN:ET:HTML>

²⁷ <https://kliimaministeerium.ee/keskkonnakasutus/merestrateegia>

²⁸ https://www.mkm.ee/sites/default/files/avalike_teenuste_korraldamise_roheline_raamat.pdf

²⁹ <https://www.mkm.ee/media/8055/download>

³⁰ S.o piirkondade sotsiaalmajandusliku arenguseisundi ühtlasem areng, mis tugineb kõigis piirkondades inimeste põhivajaduste ja majandusliku konkurentsivõime püsivale tagatusele, piirkonnaspetsiifiliste arengueelduste paremale ärakasutamisele ning piirkondade tugevamale sidustatusele ja koostööle.

³¹ Tulemusaruanne koostatakse kooskõlas Vabariigi Valitsuse 19.12.2019 a määrustega nr [112](#) ja [117](#)

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus

Programmi tegevus: Merekeskkonna kaitse tagamine

Merekeskkonna poliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Merekeskkonna poliitika on kujundatud, rahvusvahelised aruanded õigeaegselt esitatud.

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse poliitikat, toetatakse mere-uuringuid teadmise puudujääkide vähendamiseks, töötatakse välja ja rakendatakse meetmeid merekeskkonna seisundi parandamiseks, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, kooskõlastatakse reostustõrjeplaan, antakse vee erikasutuslube ning mereuuringulube. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Mereseire korraldamine ja aruannete koostamine (KAUR)

Eesmärk: Riigi aruandluskohustuste täitmine

Riigi kokkulepetest ja EL-i nõuetest tulenevate aruandekohustuste täitmine, sh aruannete koostamine ja edastamine lähtuvalt rahvusvaheliselt tunnustatud või riigis kokku lepitud metoodikatest. EELIS, KOTKAS, KESE, WISKI andmekogudesse sisestatud andmete avalikustamine ja klientidele edastamine avalike rakenduste, teabepäringute ja koondülevaadete vahendusel. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, mereseire mere valdkonna uuringute tegemisel.

Mere valdkonna kavade ja analüüside tegemine (KAUR)

Eesmärk: Analüüside ja prognooside andmine merekeskkonnaga seotud otsuste tegemiseks.

Mere valdkonna andmetike analüüsimine ja tulemuste tõlgendamine tellimuste kohaselt ning ekspertteadmiste jagamine. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, mereseire ning meteoroloogilise ja hüdrooloogilise seire tegemisel.

Reostustõrjeplaanide kooskõlastamine (KLIM)

Eesmärk: Tagatud sadamate reostustõrjeks valmisolek, plaanid on kooskõlastatud.

Sadamatel on kooskõlastatud ja ajakohased reostustõrjeplaanid koos vajaliku inventariga reostuse tõrjumiseks.

Merega seotud lubade taotlemine (KLIM)

Eesmärk: Load on väljastatud ja neid täidetakse

Mereuuringuload on välja antud.

Merekeskkonna kaitse nõuetele vastavuse tagamine (KeA)

Eesmärk: Keskkonnavalve õiguskäitluse ning nõuetele vastavuse tagamine merekeskkonna kaitsel

Järelevalvemenetluse, haldusmenetluse või süüteomenetluse toimingute teostamine merekeskkonna kaitse valdkonnas.

Programmi tegevus: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine

Vee kasutamise ja kaitse poliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Regulatsioonid on asjatundlikult koostatud ja arengukavad, strateegiad ja planeerimisdokumendid arvestavad veealaseid strateegilisi suundasid ja eesmärgi. Asjakohaste meetmete planeerimise ja rakendamise kaudu tagatakse vee hea seisundi saavutamine ja säilitamine ning veeressursi säästlik kasutus.

Veeteenuse osutamise poliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Regulatsioonid on asjatundlikult koostatud aidates tagada kvaliteetse ja taskukohase veeteenuse osutamist inimestele ja ettevõtetele ning hajasutuspiirkonnas joogivee kättesaadavuse ja reovee nõuetekohase puhastuse. Asjakohaste meetmete planeerimise ja rakendamise kaudu on kõigile kätte saadavaks tehtud kvaliteetne joogivesi ja reovee kokku kogumine ja puhastus.

Veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemine (KLIM)

Eesmärk: Tagatud on veeuuringute ja hüdrogeoloogiliste uuringute kvaliteet ja reoveepuhastite nõuetekohane opereerimine.

Vee erikasutuse loastamine (KeA)

Eesmärk: Sise- ja piiriveekogude ning põhjavee puhtuse ja veekogudes ökoloogilise tasakaalu tagamine. Kontroll ohtlike ainete üle ning tõkestusrajatiste negatiivse mõju vähendamine veekogudele. Vee-erikasutusluba reguleerib vee kasutamist ja kaitset. Vee erikasutuslube antakse ka tegevuseks meres.

Füüsiline või juriidiline isik, kellel on keskkonnaseadustiku üldosast ja veeseadusest tulenev kohustus taotleda planeeritud tegevusteks keskkonnaluba, peab loa taotluse Keskkonnaametile esitama keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS. Loaga määratakse keskkonnanõuded, samuti kaasneb loaga aruandluskohustus.

Veevaldkonna tegevuste registreerimine (KeA)

Eesmärk: Sise- ja piiriveekogude ning põhjavee puhtuse ja veekogudes ökoloogilise tasakaalu tagamine ning pinna- ja põhjavee hea seisund on säilitatud.

Veeseaduses toodud veekeskkonnariskiga tegevust kavandav füüsiline või juriidiline isik peab registreerima planeeritud tegevuse KeAs vähemalt üks kuu enne tegevuse alustamist. KeA teeb haldusmenetluse käigus otsuse tegevuse registreerimise või sellest keeldumise kohta. Veeseaduse kohaselt tuleb KeAd teavitada sõnnikuauna asukohast või veekaitsevööndis karjatamise alustamisest.

Veemajanduskava rakendamine (KeA)

Eesmärk: Inimestele on tagatud nõuetekohane joogivesi ning pinna- ja põhjavee hea seisund on säilitatud.

KeA koostab kaheks aastaks meetmeprogrammi tegevuskava, kaasates kohalikud omavalitused, Põllumajandusameti ja teised asjast huvitatud isikud. KeA juhib Kliimaministeeriumi haldusala väliste tegevuskavas planeeritud meetmete rakendajate tähelepanu nende kohustustele ning toetab pädevuse piires rakendajaid meetmete ellu viimisel. KeA koostab igal aastal meetmeprogrammi rakendamise ülevaate meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava kohaselt ning esitab selle veemajanduskomisjonile heakskiitmiseks meetmeprogrammi rakendamisele järgneva aasta 1. maiks.

Vee valdkonna kavade, analüüside ja projektide tegemine (KAUR)

Eesmärk: Analüüside, eksperthinnangute ja konsultatsioonide andmine jveevaldkonnaga seotud otsuste tegemiseks

Vee valdkonna andmestike analüüsimine ja tulemuste tõlgendamine tellimuste kohaselt ning ekspertteadmiste jagamine. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, pinnavee ja põhjavee seire tegemisel ning keskkonnakaitseluba omavate isikute käitise tegevuse aastaaruannetest.

Veeseire ja aruandluse korraldamine (KAUR)

Eesmärk: Riigi aruandluskohustuste täitmine

Riigi kokkulepetest ja EL-i nõuetest tulenevate aruandekohustuste täitmine, sh aruannete koostamine ja edastamine lähtuvalt rahvusvaheliselt tunnustatud või siseriiklikult kokku lepitud meetodikatest. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, pinnavee ja põhjavee seire tegemisel ning keskkonnakaitseluba omavate isikute käitise tegevuse aastaaruannetest. EELIS, KOTKAS, KESE andmekogudesse sisestatud andmete avalikustamine ja klientidele edastamine avalike rakenduste, teabepäringute ja koondülevaadete vahendusel.

Hüdrooloogilised vaatlused ja seire korraldamine (KAUR)

Eesmärk: Hüdrooloogilise seire (jões, järved, soo ja meri) andmete avalikustamine ja edastamine. Vastavad andmed on sisendiks otsuste tegemisel.

Seirejaamades kogutavad hüdroloogiliste vaatluste ja mõõtmiste andmed salvestatakse automaatselt andmebaasidesse, teostatakse kvaliteedikontroll, avalikustatakse www.ilmateenistus.ee veebilehel ja edastatakse klientidele.

Hüdroloogiliste analüüside ja prognooside tegemine (KAUR)

Eesmärk: Hüdroloogiliste andmete analüüs ja sisevete hüdroloogiline prognoos on klientidele sisendiks otsuste tegemisel.

Hüdroloogiliste andmete analüüs hõlmab andmete statistilist analüüsi, kliendispetsiifilisi andmeanalüüse, GIS andmete analüüsi ja inseneritehnilisi arvutusi. Sisevete hüdroloogiline prognoos seisneb prognoosimudeli (SWAT) lähtestamises algandmetega, mudeli kalibreerimist, valideerimist, väljundi visualiseerimist ja prognoosi uuendamist. Teenuse osutamiseks vajalikud keskkonnaandmed kogutakse peamiselt riikliku keskkonnaseire programmi raames, meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire tegemisel.

Veekaitse nõuetele vastavuse tagamine (KeA)

Eesmärk: Keskkonnavalade õiguskuulekus ning nõuetele vastavus veekaitse valdkonnas on tagatud.

Järelevalvemenetluse, haldusmenetluse või süüteomenetluse toimingute teostamine veekaitse valdkonnas.

Veevaldkonna koostööstuste andmine (KeA)

Eesmärk: Sise- ja piiriveekogude ning põhjavee puhtuse ja veekogudes ökoloogilise tasakaalu tagamine ning pinna- ja põhjavee hea seisund on säilitatud. Koostööstustes kirjeldatud keskkonnatingimised tagavad negatiivse mõju vähendamist pinna ja põhjaveele.

Füüsilised ja juriidilised isikud peavad koostööstama KeAga veeseadusega määratletud tegevused (nt soovi vähendada veehaarde sanitaarkaitseala). ja ehitusseadustiku järgi peab KeA koostööstama puuraugu või –kaevu ehitusloa taotluse ning hindama projekti vastavust nõuetele, samuti põhjendatud taotluse alusel vähendada kanalisatsiooniehitise kuja. Põllumajandusamet esitab KeAle maaparandushoiukava koostööstamiseks. KeA kontrollib selle vastavust veeseaduse, looduskaitseaduse jms õigusaktide nõuetele.

Programmi tegevus: Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine

Meremajanduse poliitika kujundamine ja rakendamine (KLIM)

Eesmärk: Kavandada üleriigilisi ja rahvusvahelisi (vee-) transpordiühendusi hõlmava transpordi taristu säilitamist ja arendamist, anda sisend transpordipoliitika otsuste tegemiseks, töötada välja tingimused ja nõuded transpordipoliitika elluviimiseks.

Meremajanduse konkurentsivõime aluseks on vähemalt võrdväärsed tingimused teiste riikidega. Selle saavutamiseks tuleb luua kliendi vaates vajalikud ning efektiivselt toimivad teenused. Lisaks tuleb eesmärkide saavutamiseks luua erisused maksustamises ja tööseadusandluses, mis arvestavad nii reisilaevanduse ja kohalike meremeeste vajaduste kui kaubalaevade ja laevaomanike. Tähtsal kohal on Eesti kui mereriigi tuntuse tõstmine, mis aitab kaasa laevade lipu alla toomisele ning välisinvesteeringute toomist Eestisse läbi meretööstuse ekspordi. Meretranspordi ohutuse ja turvalisuse eesmärkide täitmiseks tagatakse laevade ja sadamate kontrolli ja järelevalve; hoitakse korras navigatsioonimärgistus nii merel kui kaldal; tagatakse laevaliikluse korraldamise süsteemi toimimine; laevateede ja kanalite süvendamine; lootsimise, kartograafia ja hüdrograafia teenuste toimimine. Teenuste toimimise eelduseks on piisav rahastus ning kompetentsete ametnike Konkurentsivõimelise, ohutu, turvalise nutika ja kestliku taristu arendamine ja korrashoid.

Laevade mehitamine ja tehniline korrashoid (Riigilaevastik)

Eesmärk: Riigihaldusüksandeid täitvate laevade pidev valmisolek tagamaks riigi võimekuse täita oma ülesandeid merel ja siseveekogudel.

Riigilaevastiku ülesandeks on Keskkonnavalade, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästameti ja Transpordiameti poolt veealal täidetavate ülesannete täitmise jaoks vajalike veesõidukite kasutamise võimaldamine. Veesõidukite õigeaegsed hooldus- ja remonditegevused, laevade mehitatus ning veesõidukite üleriigiline arendamine,

hankimine ja nende kasutamise planeerimine aitavad kaasa püstitatud eesmärgi saavutamisele. Kasutusmäära suurenemine tuleneb eelkõige laevade arvu vähendamisest ja riskkasutuse suurendamisest. (Algtase 3,84%. 2032 a eesmärk 5,21%).

Lootsimine (Riigilaevastik)

Eesmärk: Laevad liiguvad lootsimispiirkondades ohutult

Tõsiste avariide arv, mille tulemuseks on inimkaod, keskkonnakahju või laeva/sadama struktuuride tõsine kahjustus, mille tulemusena ei ole nad võimelised oma funktsiooni mingiks ajaks jätkama, peavad võrduma nulliga. Lootsidel peab olema kõige ajakohasem info muutustest ja hetkeolukorrast oma lootsimispiirkonnas, mida saab tagada igapäevase operatiivse infovahetusega sadamatega. Lisaks peab olema tagatud piisav puhkeaeg ja väljaõpe. Finantsiliste huvide prioritseerimine mis tahes ettekäändel ei tohi mitte mingil juhul olla pandud kõrgemale kui ohutuse tagamine.

Veetranspordiga seotud taristu haldamine, arendus ja korrashoid (Transpordiamet)

Eesmärk: Üldkasutatava veete navigatsioonimärgistuse ja laevateede kavandamine ja projekteerimine; üldkasutatava veete laevateede hooldamise ja haldamise korraldamine; veeliiklust mõjutavate tegevuste taotlustele hinnangu andmine; navigatsioonimärgistuse rajamiseks, paigaldamiseks, muutmiseks ja eemaldamiseks loa andmine ning nõuetele vastavuse kontrollimine; üldkasutatava veete navigatsioonimärkide töö tagamise koordineerimine.

Navigatsiooniteabe koostamine ja avaldamine; navigatsiooniteabe levitamise korraldamine; rahvusvaheline koostöö navigatsiooniteabe harmoniseeritud koostamiseks; mereala ruumiandmete avaldamine ning andmeteenuste loomine vastavalt seadusele ning veeliiklejate vajadusele.

Veete hüdograafilise mõõdistamise korraldamine; hüdograafia infosüsteemi pidamine; hüdograafia laevade ja -kaatrite töö korraldamine.

Laevaliikluse ohutuse ja sujuvuse tagamine laevaliiklusteenuste (VTS) osutamise ning Soome lahe laevatekkannete süsteemi (GOFREP) käitamise kaudu; laevaliikluse korraldamise süsteemi arendamine; talvise navigatsiooni korraldamine; SafeSeaNet-i 24/7 kontaktpunkti töö haldamine ja infovahetuse korraldamine; intsidentidest ja õnnetustest teavitamine.

Veetranspordi ohutus, lubade ja diplomite väljastamine ning järelevalve (Transpordiamet)

Eesmärk: Meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvahelise konventsiooni nõuete rakendamine ja järelevalve; Euroopa Liidu ning Eesti õigusaktide, mis käsitlevad meremeeste väljaõppe, täiendkoolituse ja sertifitseerimise nõudeid, rakendamine ja järelevalve; laevaõnnetuste juurdlus (meresõiduohutuse seaduses sätestatud juhtudel) ja lootsimise nõuete rikkumiste menetlemine; tegevusloa taotluste menetlemine; meresõidudiplomi, kutsetunnistuse ja kinnituslehe väljastamine; meremeeste registri pidamine.

Eesti riigilippu kandvate laevade tehniline järelevalve; Eesti sadamaid külastavate välisriigi lippu kandvate laevade kontrollimine; tegevusloa taotluste menetlemine; laevapereta prahitud laevade registri ja riigihaldusülesandeid täitvate laevade (RHÜT laevade) andmete kogu pidamine, Eestis registreeritud laevanimede ja kalalaevade pardanumbrite nimekirja pidamine ning laevale teise riigi riigilipu kandmise loa andmise menetlemine

Sadamate veeliikluse ohutuse alaste ülevaatuste tegemine; sadamate ja sadamarajatiste turvaülevaatuste tegemine; sadamaregistri pidamine.

Järelevalve väikelaevade kasutamise nõuete täitmise üle ning väikelaevade ülevaatuste tegemine MSOS-s sätestatud juhtudel.

Eesti merenduse väärtuspakkumuse, sealhulgas laevaregistrite ja laevanduse toetusmeetmete tutvustamine; Eesti meremajanduse analüüsimine; laevanduse riigiabi taotluste menetlemine, analüüside ja aruannete koostamine; merenduse konkurentsivõime tõstmine.

LISA 2. Teenuste rahastamiskava

Programmi teenuste rahastamiskava	Eelarve			
	2025	2026	2027	2028
Programmi kulud	-65 604 603	-61 121 303	-55 353 929	-53 339 367
Meede 1: Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus	-25 712 092	-23 023 050	-26 220 349	-22 672 723
Programmi tegevus 1.1: Merekeskkonna kaitse tagamine	-2 743 376	-2 524 822	-2 467 546	-2 477 694
Merekeskkonna poliitika kujundamine ja rakendamine	-1 368 589	-1 233 749	-1 197 102	-1 202 679
Mereseire korraldamine ja aruannete koostamine	-618 405	-598 393	-598 375	-598 375
Mere valdkonna kavade ja analüüside tegemine	-4 453	-4 451	-4 449	-4 449
Reostustõrjeplaani kooskõlastamine	-409 701	-364 153	-352 769	-354 989
Merega seotud lubade taotlemine	-275 621	-267 091	-258 296	-260 647
Merekeskkonna kaitse nõuetele vastavuse tagamine	-66 608	-56 985	-56 555	-56 555
Programmi tegevus 1.2: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-22 968 716	-20 498 228	-23 752 803	-20 195 029
Vee kasutamise ja kaitse poliitika kujundamine ja rakendamine	-13 723 825	-9 920 802	-13 401 614	-10 344 871
Veeteenuse osutamise poliitika kujundamine ja rakendamine	-4 281 826	-5 776 625	-5 765 891	-5 268 806
Veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemine	-309 373	-301 643	-291 061	-293 721
Vee erikasutuse loastamine	-370 754	-350 066	-342 434	-342 434
Veevaldkonna tegevuste registreerimine	-164 520	-158 606	-154 628	-154 628
Veemajanduskava rakendamine	-274 575	-285 943	-260 922	-258 669
Vee valdkonna kavade, analüüside ja projektide tegemine	-476 342	-476 170	-475 926	-475 926
Veeseire ja aruandluse korraldamine	-307 456	-281 455	-273 581	-273 581
Hüdroloogilised vaatlused ja seire korraldamine	-969 348	-909 671	-895 682	-895 682
Hüdroloogiliste analüüside ja prognooside tegemine	-1 095 028	-1 077 849	-959 246	-959 246
Veekaitse nõuetele vastavuse tagamine	-815 581	-785 784	-762 560	-758 206
Veevaldkonna kooskõlastuste andmine	-180 087	-173 614	-169 260	-169 260
Meede 2: Meremajanduse konkurentsivõime tõstmine	-39 892 511	-38 098 254	-29 133 581	-30 666 645

Programmi tegevus 2.1: Meremajanduse konkurentsivõime ja veetaristu arendamine	-39 892 511	-38 098 254	-29 133 581	-30 666 645
Meremajanduse poliitika kujundamine ja rakendamine	-19 607 296	-17 031 389	-7 890 129	-9 357 434
Laevade mehitamine ja tehniline korrashoid	-7 987 692	-8 611 555	-8 708 445	-8 755 386
Lootsimine	-4 199 759	-4 297 940	-4 689 162	-4 714 438
Veetranspordiga seotud taristu haldamine, arendus ja korrashoid	-6 402 970	-6 551 815	-6 381 309	-6 374 474
Veetranspordi ohutus, lubade ja diplomite väljastamine ning järelevalve	-1 694 794	-1 605 555	-1 464 535	-1 464 912